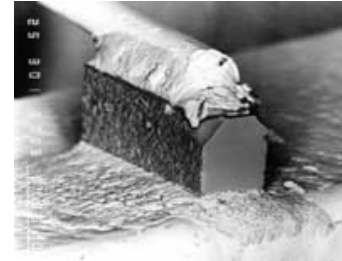
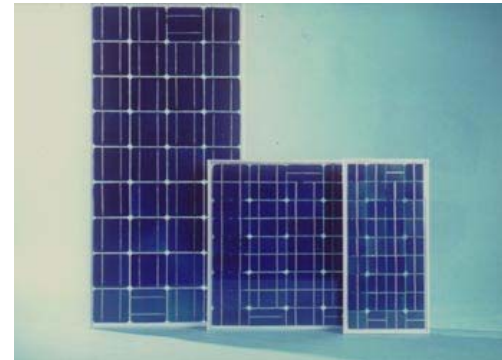
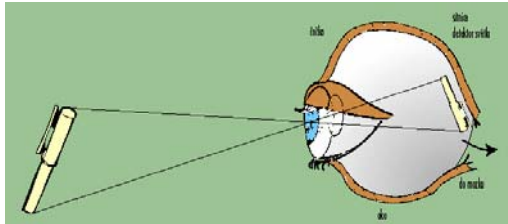

Optoelektronika

Zdroje

Detektory

Systemy

Optoelektronika

Optoelektronické součástky využívají interakce záření a elektricky nabitých částic v polovodičích.

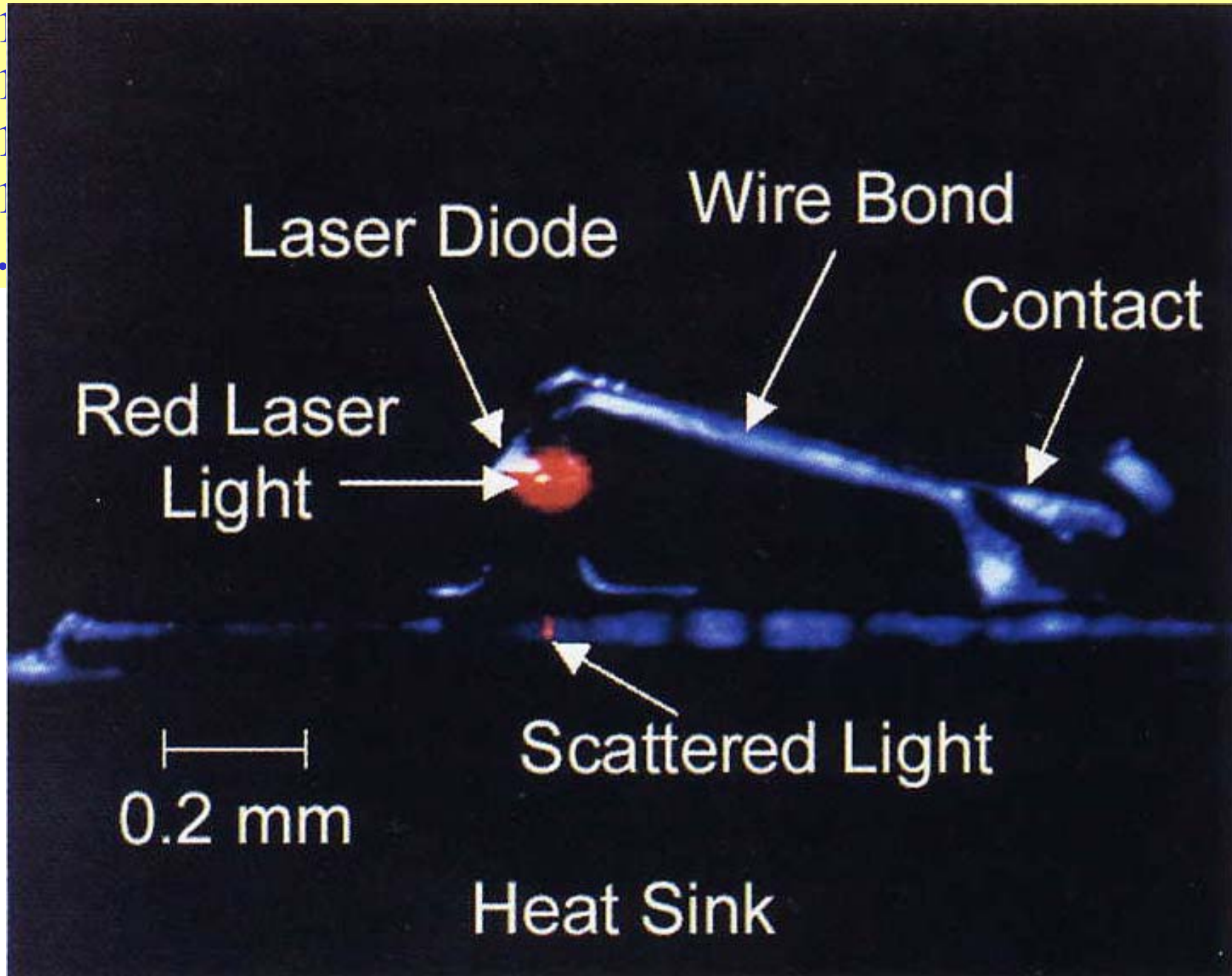
1839 E. Becquerel	- Fotovoltaický jev
1873 W. Smith	- Fotovodivost selenu
1954 Chapin, Fuller, Pearson	- Solární článek s pn přechodem
1962 Pankove, Berkeyheiser	- GaAs LED
1962 R. N. Hall, Nathan, ...	- GaAs LASER
1962 N. Holonyak...	- GaAsP červený LASER
1963 H. Kroemer, Alferov	- návrh LASERu s heteropřechodem
1963 Allen	- GaP červená LED
1965 Thomas, Hopfield	- GaP:N zelená LED
1971 Pankove	- GaN modrá MIS dioda

.....

1962 N. Holonyak...

- GaAsP červený laser

Záření

- elektromagnetické vlny s vlnovou délkou λ
- množství fotonů (kvant) o energii W

Planckův zákon

$$W = h \cdot \nu = \frac{h \cdot c}{\lambda} = \frac{h \cdot c}{\lambda \cdot e}$$

h - Planckova univerzální konstanta ($h = 6.62 \cdot 10^{-34}$ J.s)

c - Rychlost světla ($c = 3 \cdot 10^8$ m.s⁻¹)

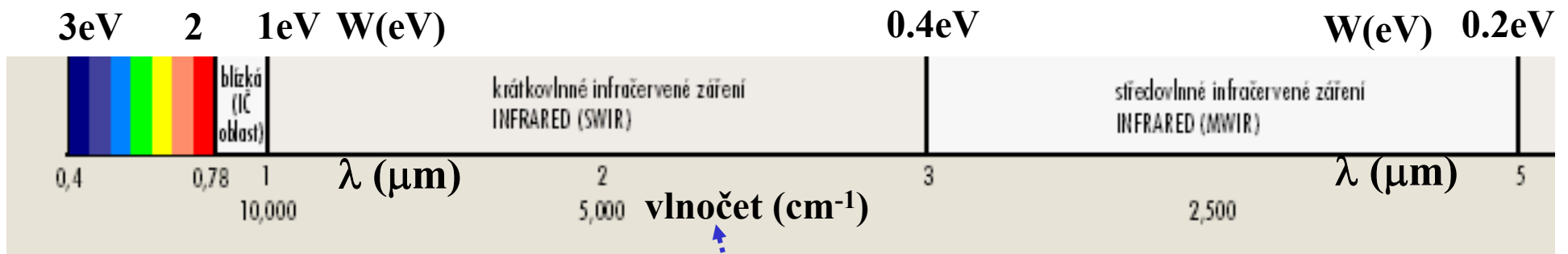
e - Náboj elektronu ($e = 1,602 \cdot 10^{-19}$ C)

Záření

Planckův zákon

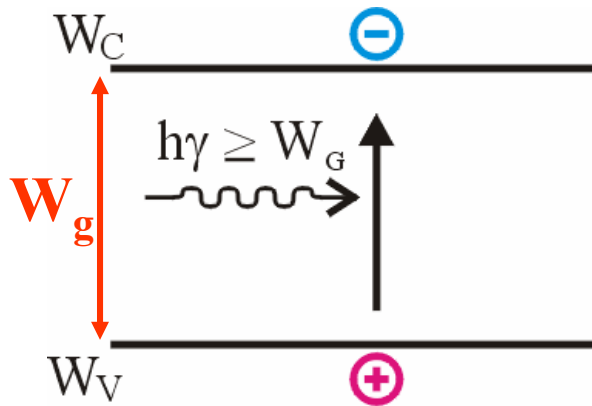
$$W = h \cdot \nu = \frac{h \cdot c}{\lambda} = \frac{h \cdot c}{\lambda \cdot e}$$

Čím kratší je vlnová délka fotonu, tím větší je jeho energie.

počet vln na cm

Interakce záření a polovodiče

absorpce
a)

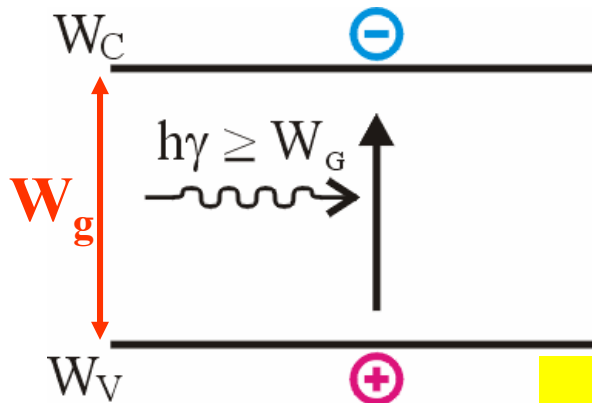
$W > W_g \Rightarrow$ ABSORPCE (fotoelektrický jev)

$$\lambda \leq \frac{1,24}{W_g} [\mu m; eV]$$

V polovodiči se může absorbovat jen záření, jehož vlnová délka je kratší než **ABSORPČNÍ HRANA**

Aplikace: FOTODETEKTORY

Interakce záření a polovodiče

absorpce
a)

$W > W_g \Rightarrow$ ABSORPCE (fotoelektrický jev)

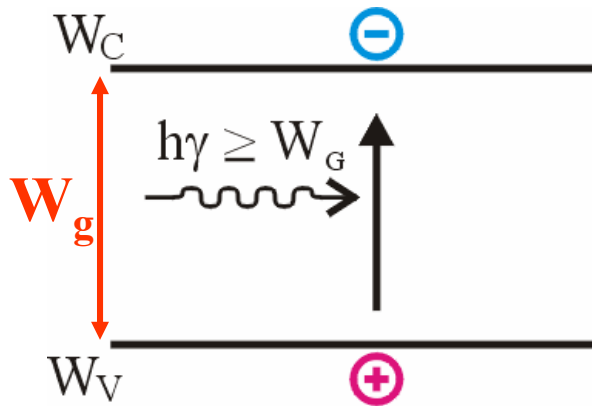
$$\lambda \leq \frac{1,24}{W_g} [\mu m; eV]$$

V polovodiči se může absorbovat jen záření, jehož vlnová délka je kratší než **ABSORPČNÍ HRANA**

1921 – Nobelova cena za fyziku
– objev fotoelektrického jevu

Interakce záření a polovodiče

absorpce
a)

$W > W_g \Rightarrow$ ABSORPCE (fotoelektrický jev)

Absorpční hrana ($T=300$ K) :

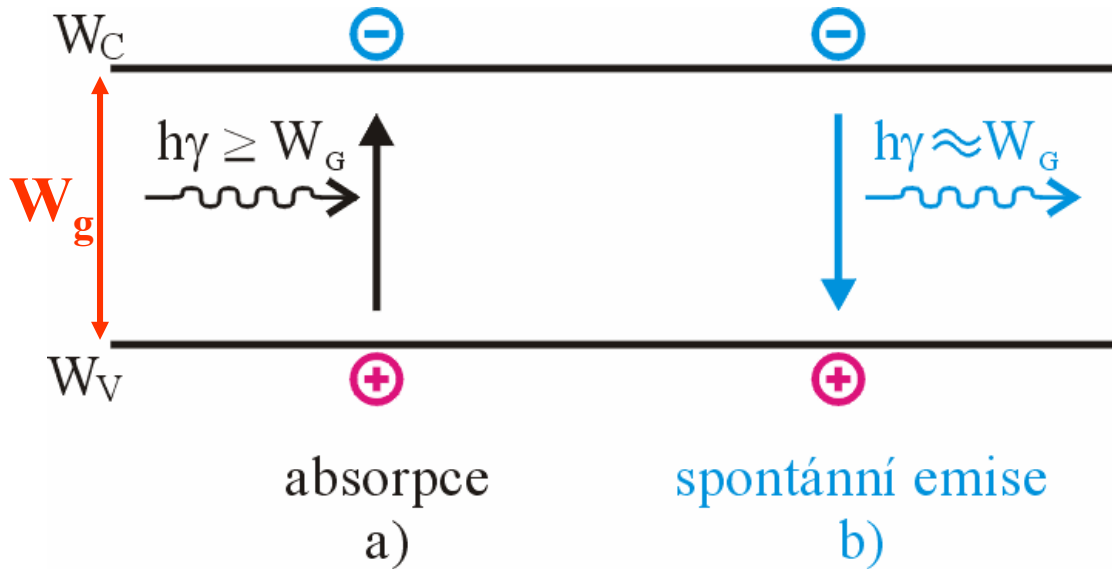
Ge:	$\lambda = 1.5 \mu\text{m}$	$W_{gg} = 0.84 \text{ eV}$
Si:	$\lambda = 1.1 \mu\text{m}$	$W_{gg} = 1.12 \text{ eV}$
GaAs:	$\lambda = 0.85 \mu\text{m}$	$W_{gg} = 1.42 \text{ eV}$

Pro delší vlnovou délku je polovodič průhledný (neabsorbuje).

Pro danou vlnovou délku musíme vybírat detektor podle materiálu!

Interakce záření a polovodiče

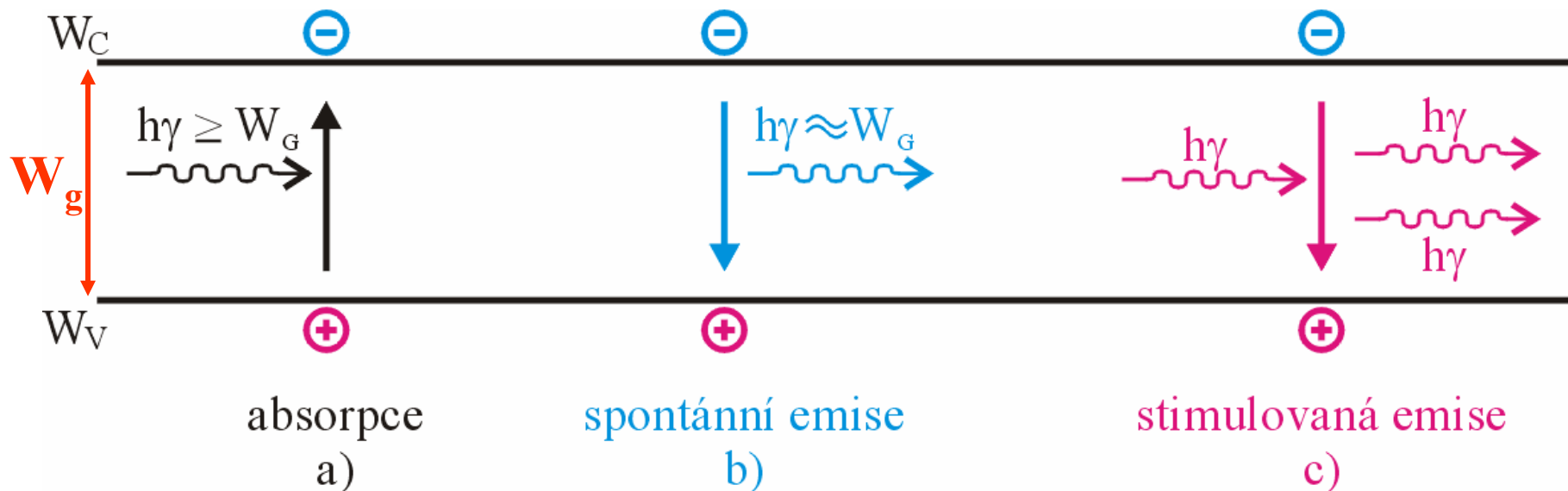
Elektron samovolně (spontánně) rekombinuje s dírou.

Uvolněná energie se vyzáří ve formě fotonu
(zákon zachování energie).

Aplikace: LED (Light Emitting Diode)

Interakce záření a polovodiče

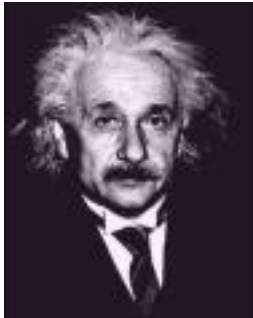
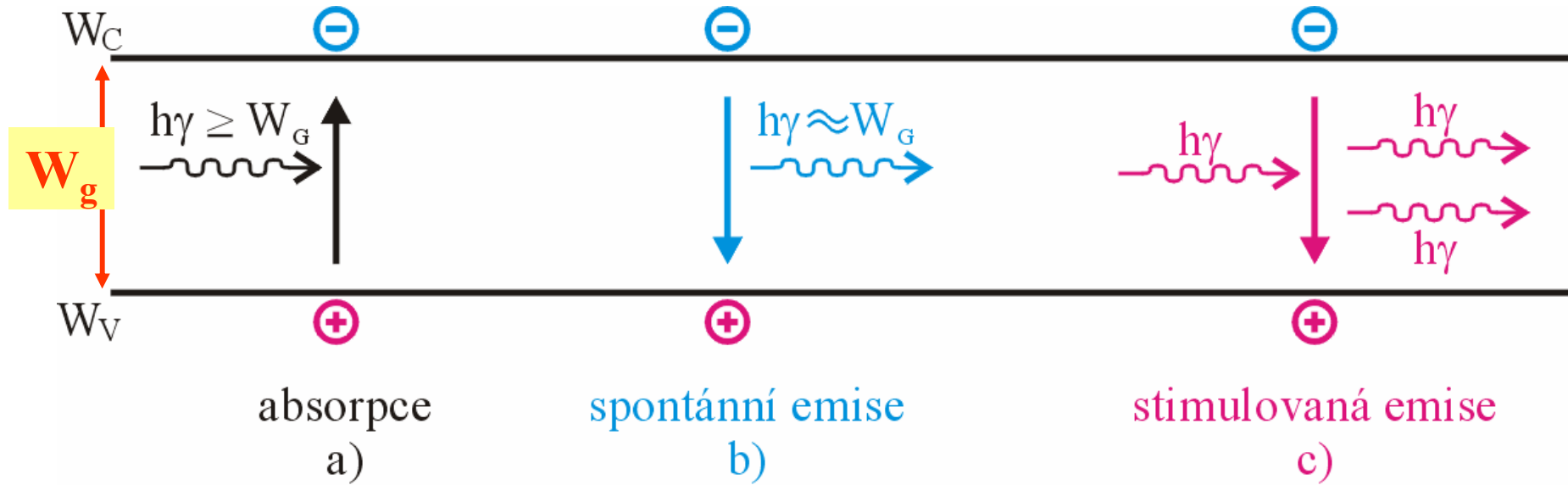
Rekombinace elektronu s dírou je stimulována přilétajícím fotonem, jehož frekvence, polarizace a fáze je shodná jako u vyzářeného fotonu.

Vznikající záření je **koherentní**.

Aplikace: LASER (Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation)

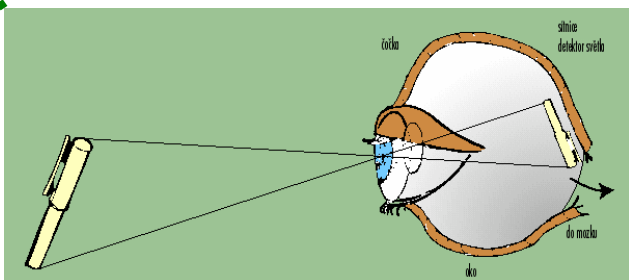
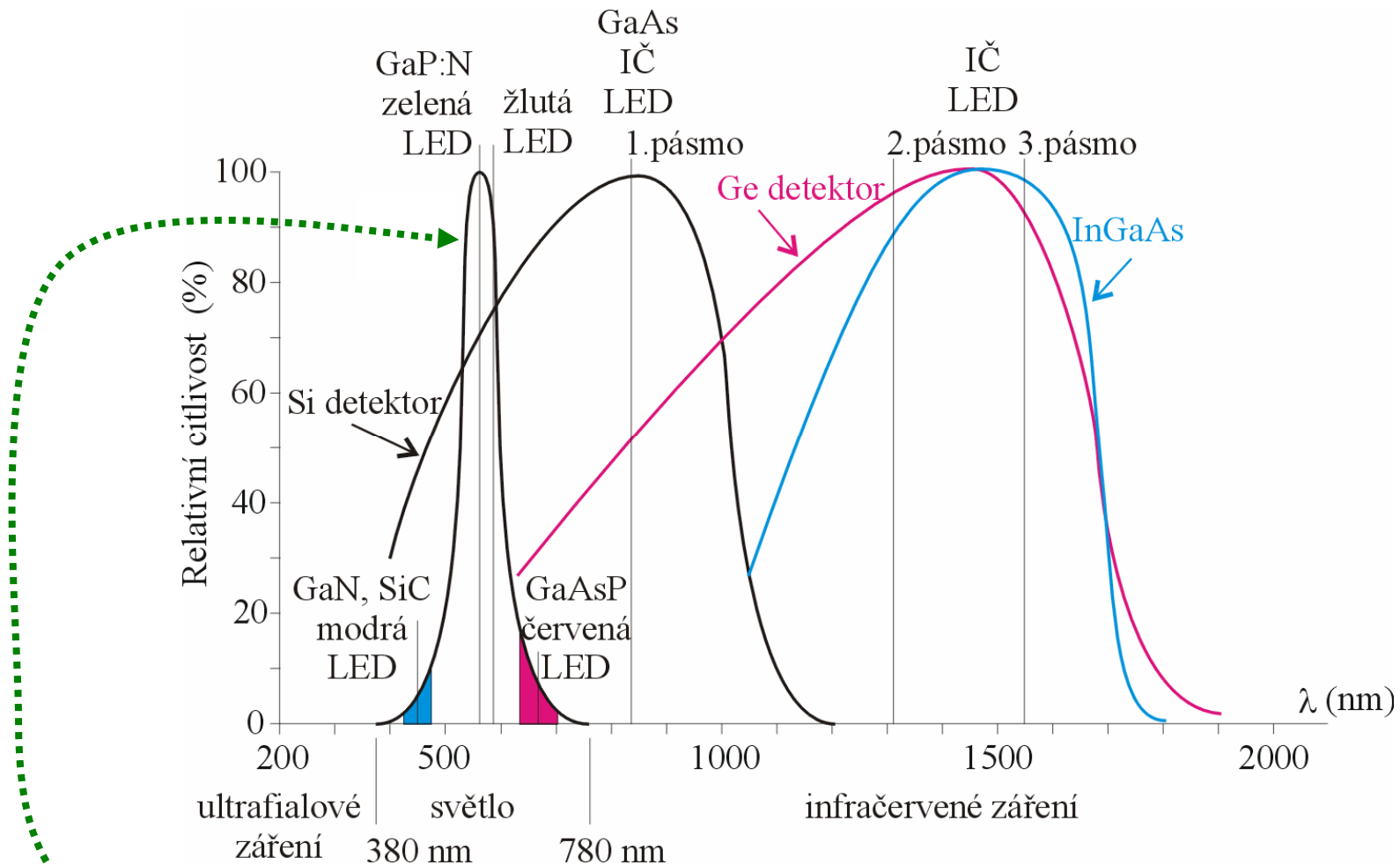
Interakce záření a polovodiče

Zur Quantentheorie der Strahlung, Physika Zeitschrift, Volume 18, pp. 121 – 128, 1917

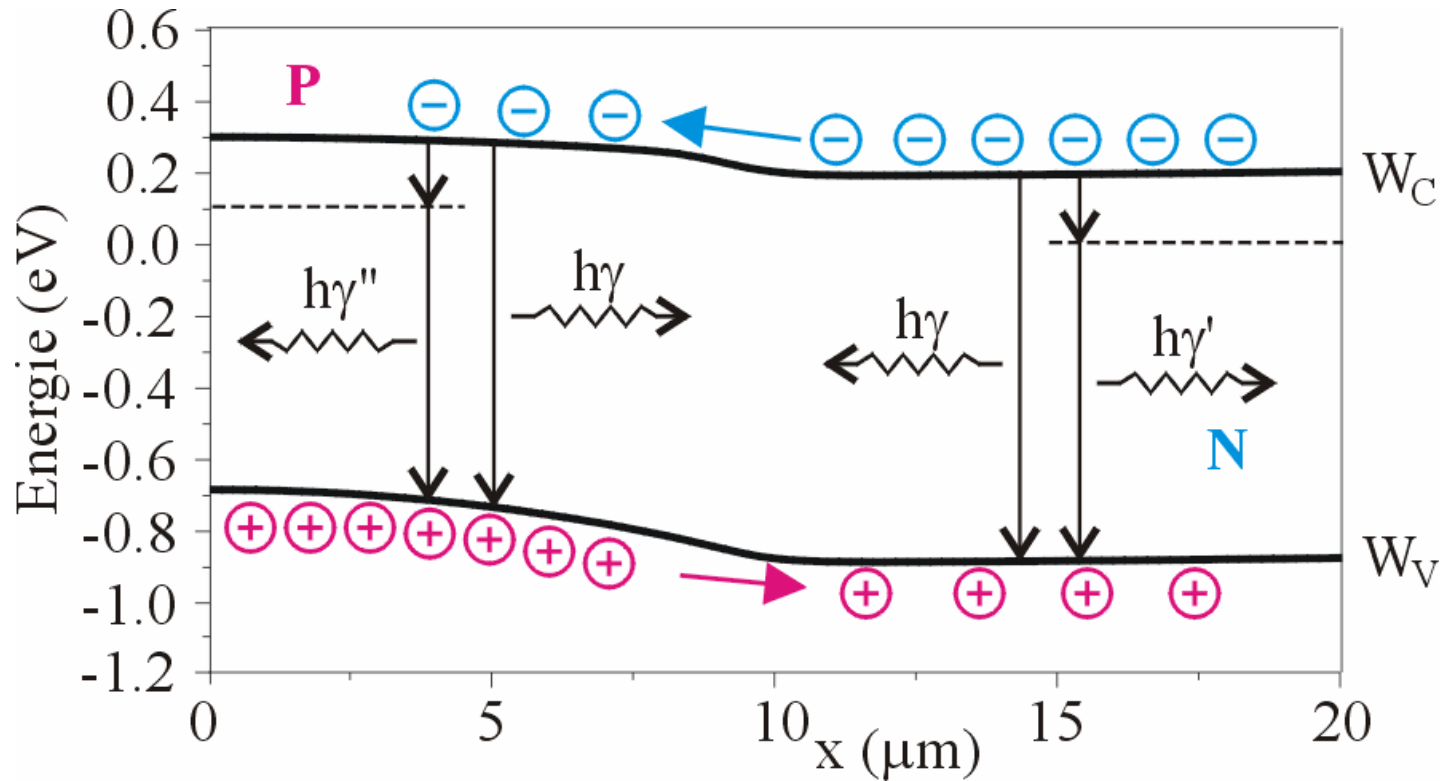
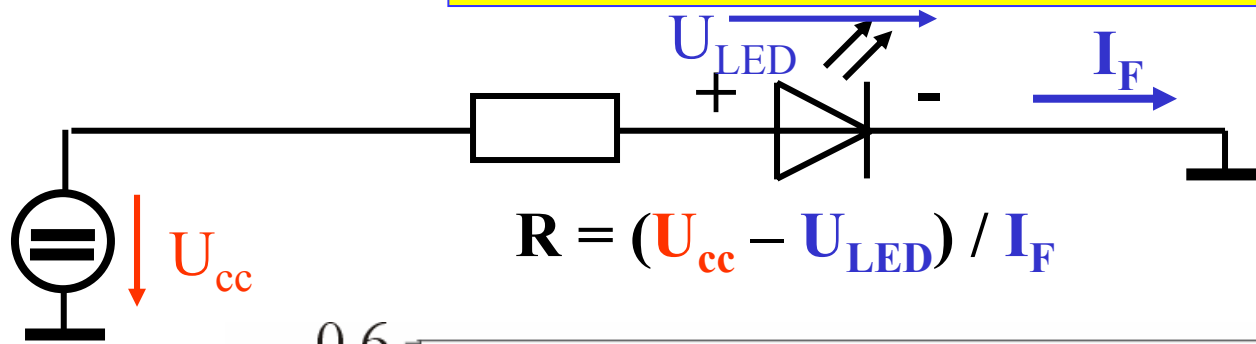
Předpověď stimulované emise $\Rightarrow$ Počátek fyziky laserů

Zdroje a detektory záření

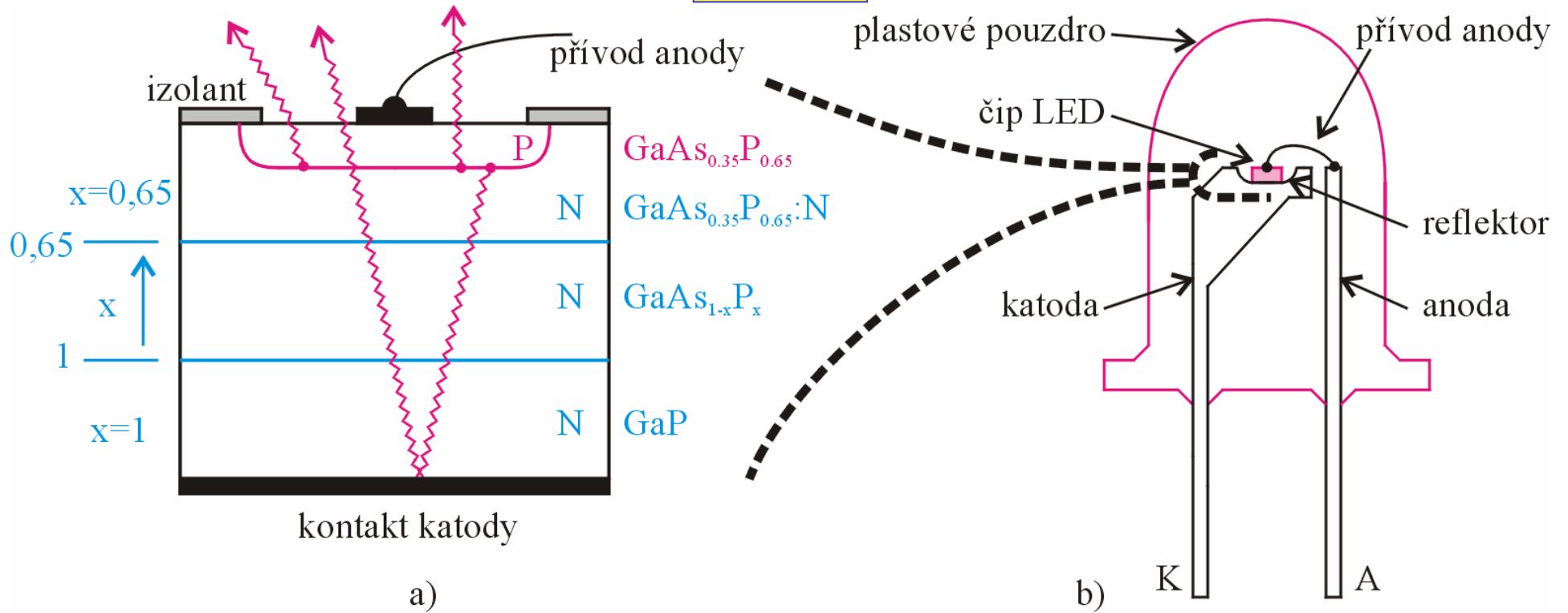
FOTONOVÁ VAZBA
zdroj - detektor

Zdroje nekoherentního záření

Injektované elektrony a díry rekombinují $\Rightarrow$ spontánní emise.

LED

Materiál	Barva světla/záření	Vlnová délka [nm]	Úbytek napětí @ $I_F=20\text{mA}$ [V]
SiC, GaN	Modrá	450	3,6
GaP	Zelená	565	2,2
$\text{GaAs}_{0,15}\text{P}_{0,85}:\text{N}$	Žlutá	585	2,1
$\text{GaAs}_{0,35}\text{P}_{0,65}:\text{N}$, $\text{GaAs}_{0,6}\text{P}_{0,4}$, GaP:Zn-O	Červená	635	2,0
SiC/GaN + luminofor na povrchu čipu	Bílá	450 – 650 4500K ⁺	3,6
GaAs:Si	Infračervené záření	820 / 900 / 950	1,5

LED

Materiál	Barva světla/záření	Vlnová délka [nm]	Úbytek napětí @ $I_F=20\text{mA}$ [V]
SiC, GaN	Modrá	450	3,6
GaP	Zelená	565	2,2
$\text{GaAs}_{0,15}\text{P}_{0,85}\text{:N}$	Žlutá	585	2,1
$\text{GaAs}_{0,35}\text{P}_{0,65}\text{:N}$, $\text{GaAs}_{0,6}\text{P}_{0,4}$, GaP:Zn-O	Červená	635	2,0
SiC/GaN + luminofor na povrchu čipu	Bílá	450 – 650 4500K*	3,6
GaAs:Si	Infračervené záření	820 / 900 / 950	1,5

Příklad: zelená LED

$I_{\text{outm}} = 5 \text{ mA} @ 5\text{V}$, $h_{21E}=100$, $R_C=?$, $R_B=?$

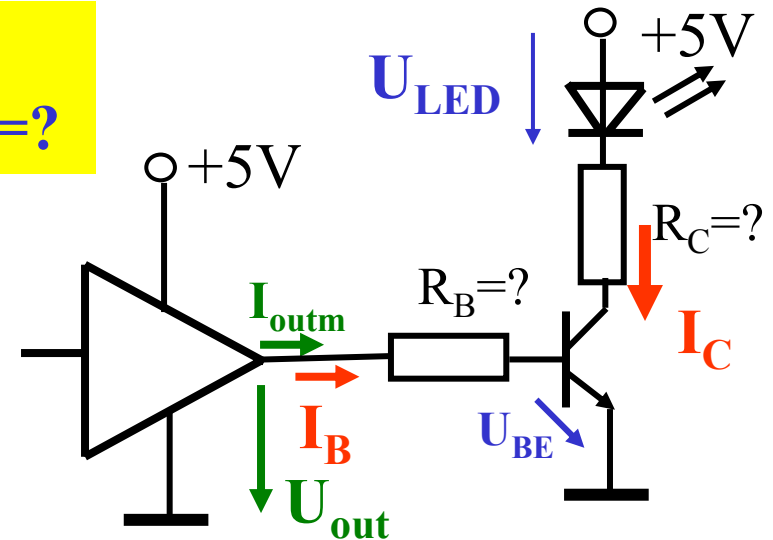
$$R_C = (U_{CC} - U_{CE\text{sat}} - U_{LED}) / I_{LED} = (5 - 0,2 - 2,2) / 0,02 = 130 \Omega$$

katalog

$$I_C = I_{LED} = 20 \text{ mA}$$

$$R_B = (U_{\text{out}} - U_{BE}) / I_B = (U_{\text{out}} - U_{BE}) \cdot h_{21E} / I_C = (5 - 0,7) \cdot 100 / 0,02 = 21,5 \text{ k}\Omega$$

volíme 22 k

Elektronika - Elektronika a fotonika – magisterské studium na FEL

1. semestr	Matematika pro elektroniku	Struktury číslicových systémů	Struktury integrovaných obvodů	Elektronika polovodičů	Ekonomika Právo volitelně
2. semestr	Syntéza integrovaných el. systémů	Analogové diskrétní soustavy	TCAD	Výkonové polovodičové součástky	Projekt v týmu Humanitní volitelně
3. semestr	Návrh vlf a mikrovln. obvodů	Součástky integrované a vláknové optiky	Povinně volitelný předmět	Projekt individuální	Humanitní volitelně
4. semestr	Nano technologie	Volitelný předmět	Diplomová práce	Diplomová práce	Ekonomika & management

Elektronika od DC přes RF do OPTO.

Garant: J. Vobecký

LASER

Podmínky činnosti:

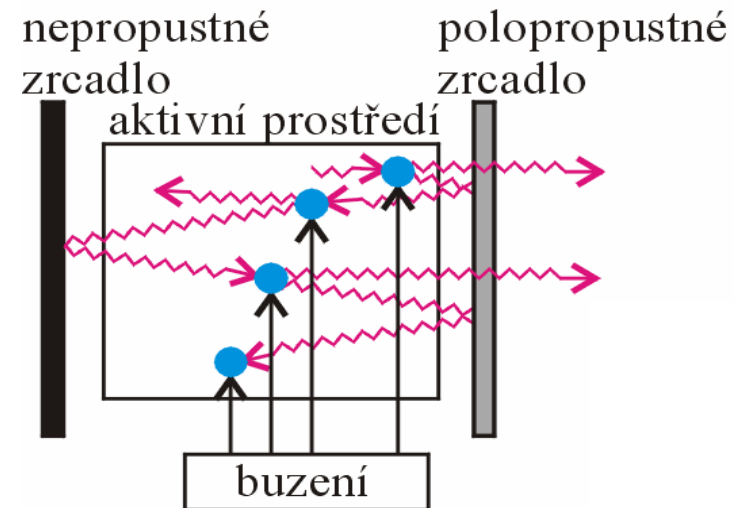
1. Existence aktivního prostředí, kde nastává stimulovaná emise.

2. Existence kladné zpětné vazby.

3. Zajištění inverzního obsazení hladin.

Normální obsazení:

$$\frac{n_2}{n_1} \approx \exp \frac{-(W_2 - W_1)}{k \cdot T}$$

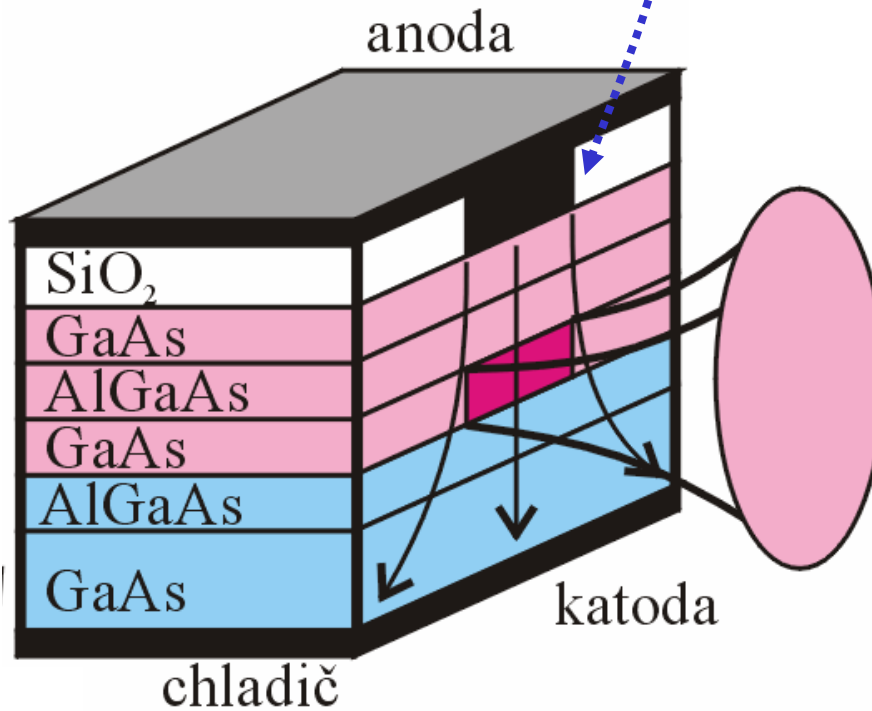
Inverzní obsazení ($n_2 > n_1$)

⇒ stim. emise převáží nad absorpcí

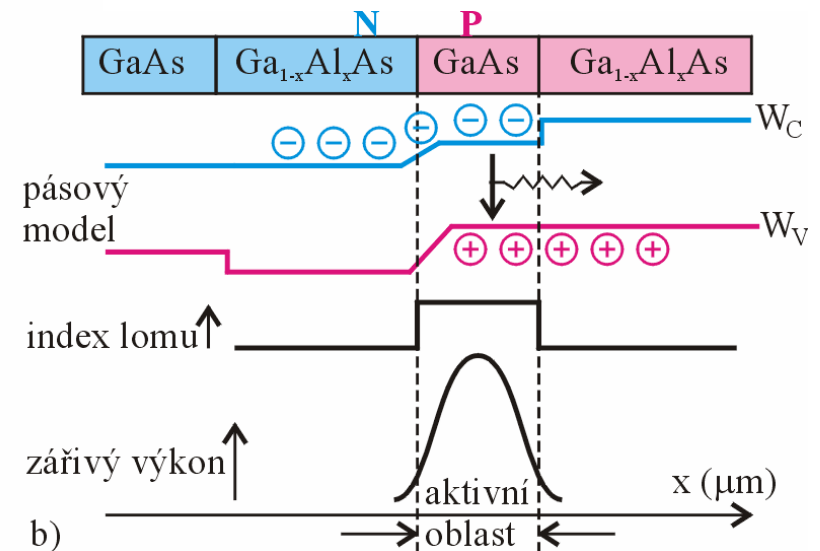
Polovodičový LASER- Metody zvýšení účinnosti

1. Mikropáskový kontakt

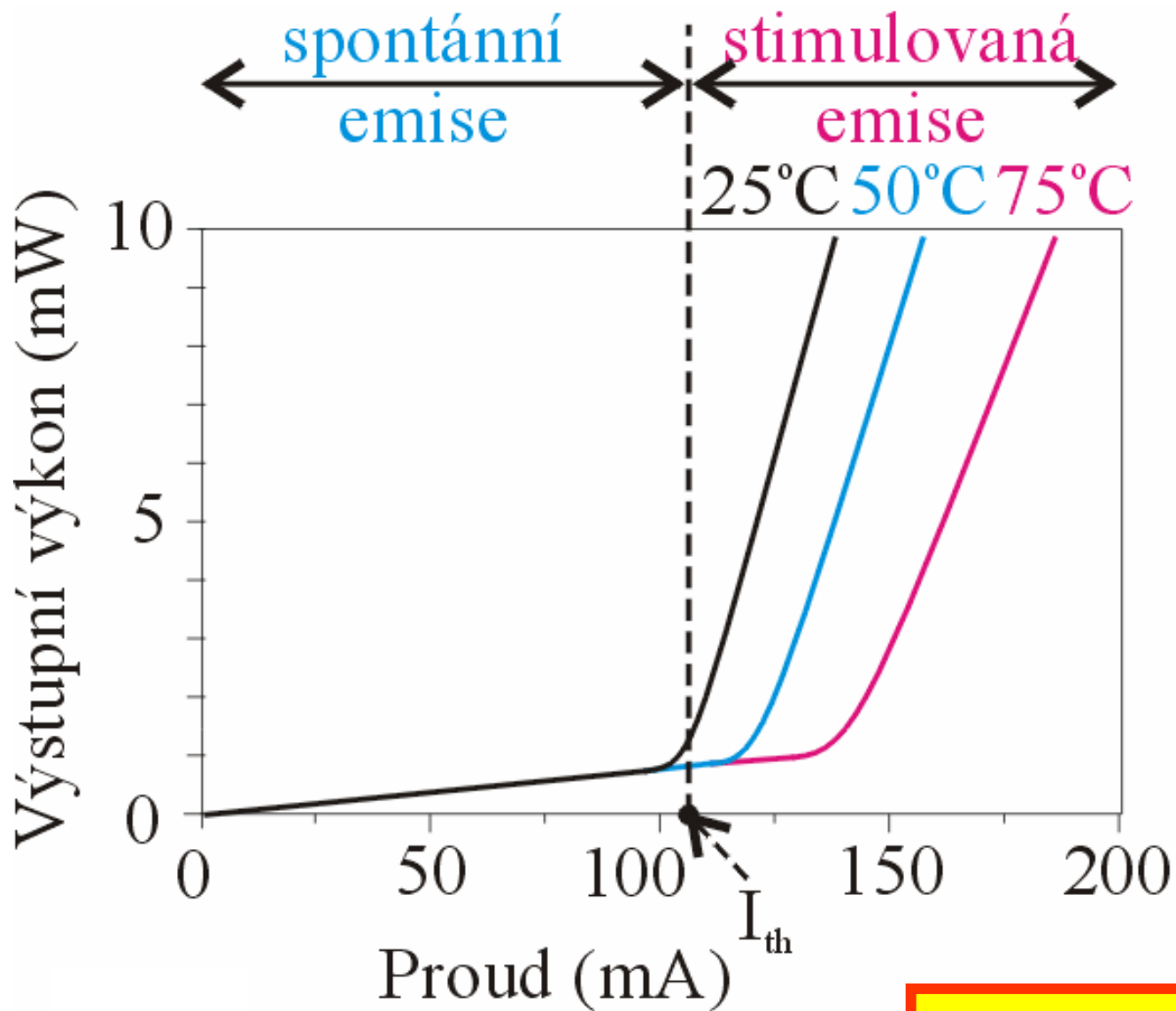
b)

2. Dvojitá heterostruktura

Polovodičový LASER

Watt-ampérová charakteristika

propustný směr !!!

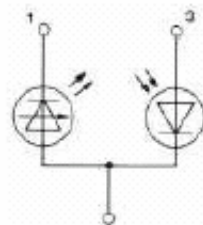
Infrared Laserdiode

Structure: **AlGaAs double heterostructure**
 Lasing wavelength: **850 nm typ.**
 Max. optical power: **5 mW**
 Package: **5.6 mm**

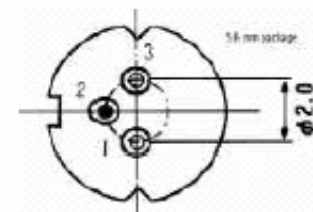
NOTE!
LASERDIODE
MUST BE COOLED!

ATTENTION
 OBSERVE PRECAUTIONS
 FOR HANDLING
 ELECTROSTATIC SENSITIVE DEVICE

PIN CONNECTION:

- 1) Laserdiode cathode
- 2) Laserdiode anode and photodiode cathode
- 3) Photodiode anode

Maximum Ratings (Tc=25°C)

CHARACTERISTIC	SYMBOL	RATING	UNIT
Optical Output Power	P_o	5	mW
LD Reverse Voltage	$V_{R(LD)}$	2	V
PD Reverse Voltage	$V_{R(PD)}$	30	V
Operating Temperature	T_{op}		
Storage Temperature	T_{sto}		

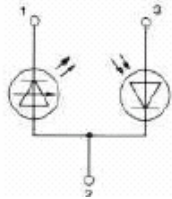
Průrazné napětí je minimální!

Optical-Electrical Characteristics (Tc = 25°C)

CHARACTERISTIC	SYMBOL	TEST CONDITION	MIN	TYP	MAX	UNIT
Threshold Current	I_{th}	cw	5	10	15	mA
Operation Current	I_{op}	$P_o = 5 \text{ mW}$	15	20	25	mA
Operation Voltage	V_{op}	$P_o = 5 \text{ mW}$	1.8	1.9	2.0	V
Lasing Wavelength	λ_p	$P_o = 5 \text{ mW}$	845	850	855	nm
Beam Divergence	$\theta_{//}$	$P_o = 5 \text{ mW}$	8	10	11	°
Beam Divergence	$\theta_{\perp}$	$P_o = 5 \text{ mW}$	25	30	40	°
Differential Efficiency	η	$P_o = 5 \text{ mW}$	400	500	550	$\mu\text{W}/\text{mA}$
Monitor Current	I_m	$P_o = 5 \text{ mW}, V_f = 5\text{V}$	0.3	0.5	1.0	mA

Structure: **AlGaAs double heterostructure**
 Lasing wavelength: **850 nm typ.**
 Max. optical power: **5 mW**
 Package: **5.6 mm**

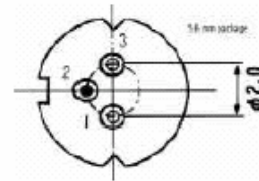
PIN CONNECTION:

- 1) Laserdiode cathode
- 2) Laserdiode anode and photodiode cathode
- 3) Photodiode anode

NOTE!
LASERDIODE
MUST BE COOLED!

ATTENTION
 OBSERVE PRECAUTIONS
 FOR HANDLING
 ELECTROSTATIC SENSITIVE DEVICE

C2, L1: Blokuje ss složku
 R5: Impedanční přizpůsobení
 R4: Nastavení P_{avg} laseru

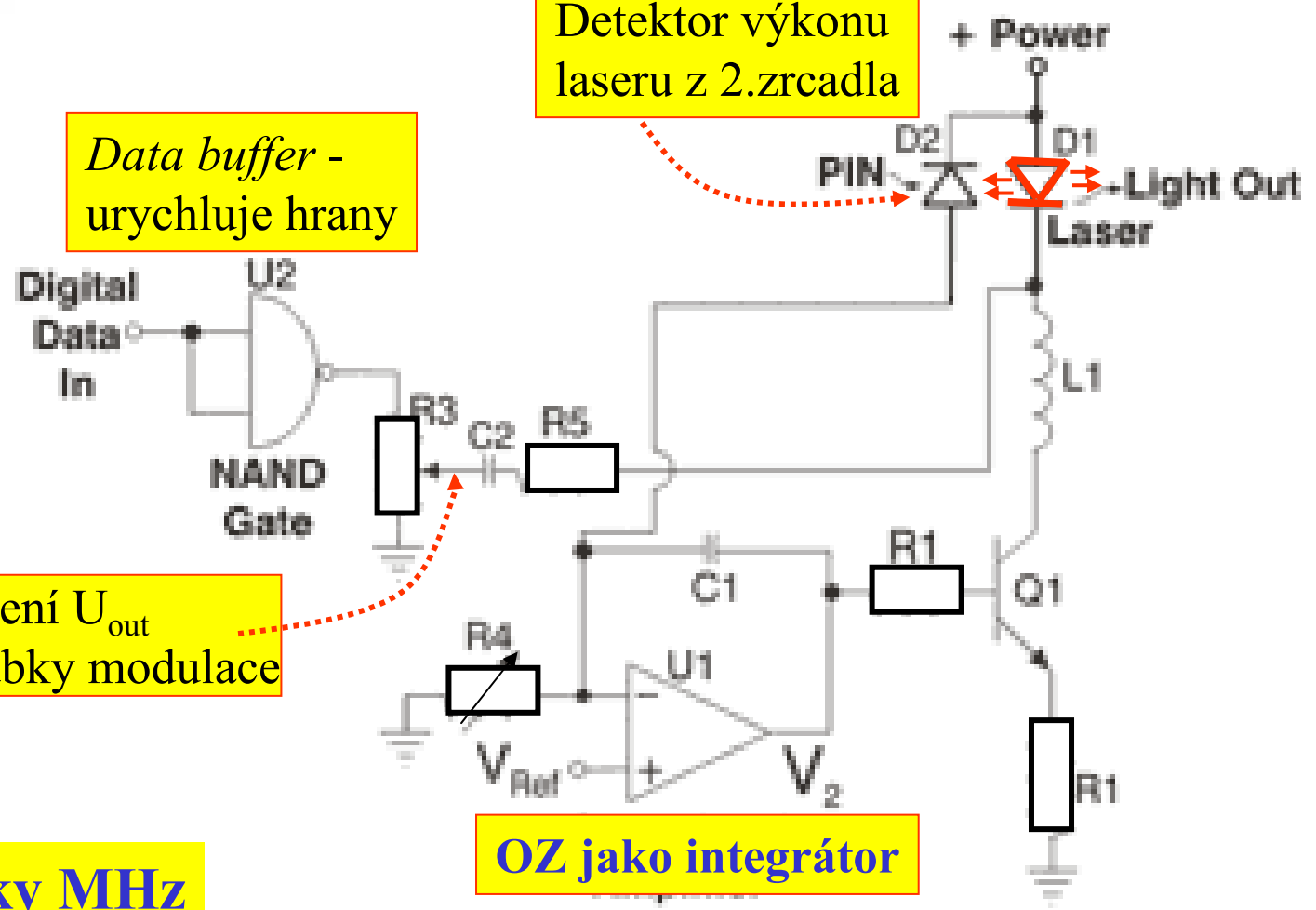
Detektor výkonu laseru z 2.zrcadla

Data buffer -
 urychluje hrany

nastavení U_{out}
 = hloubky modulace

OZ jako integrátor

Přenos dat $\approx$ stovky MHz

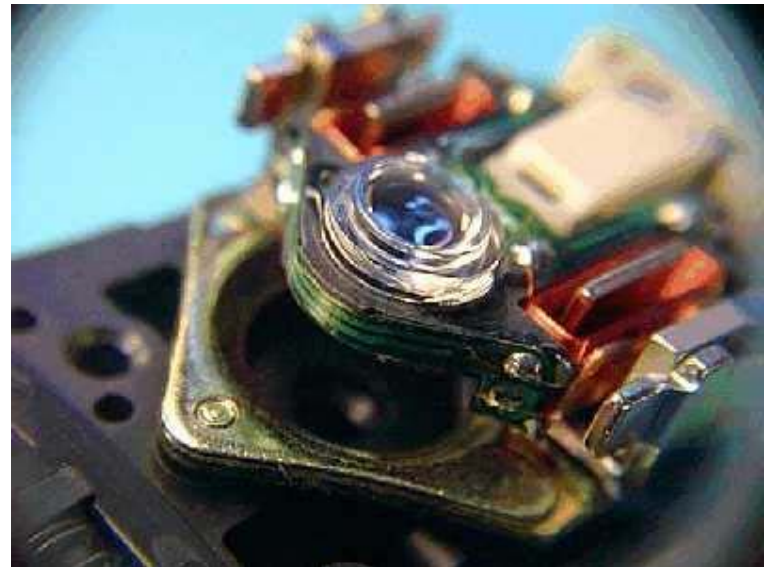

Aplikace

Datové přenosy

Paměťová média (CD)

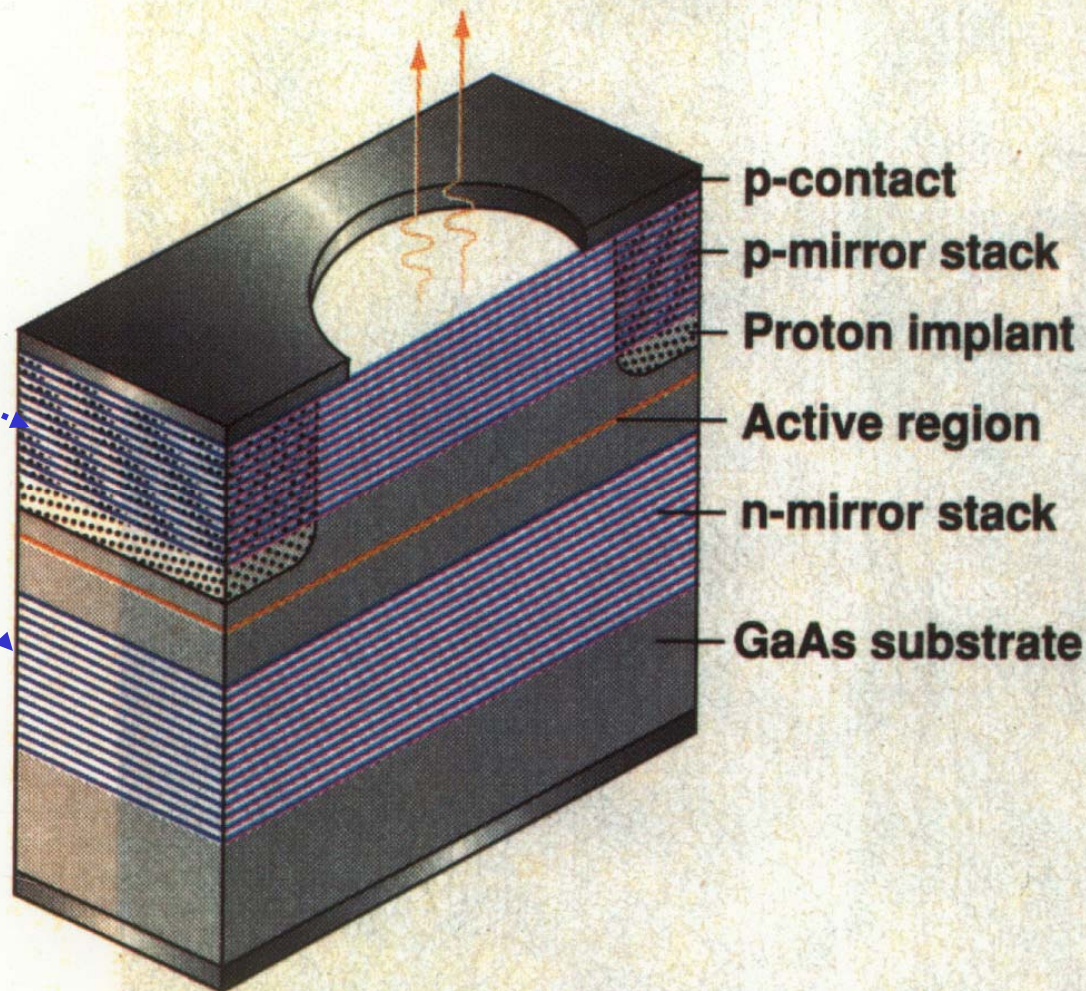

Polovodičový LASER

Distributed
Bragg
Reflector

- Libovolný tvar a plocha
- Možnost 2-D integrace
- Nízký prahový proud
- Snadné pouzdření
- Malá divergence svazku

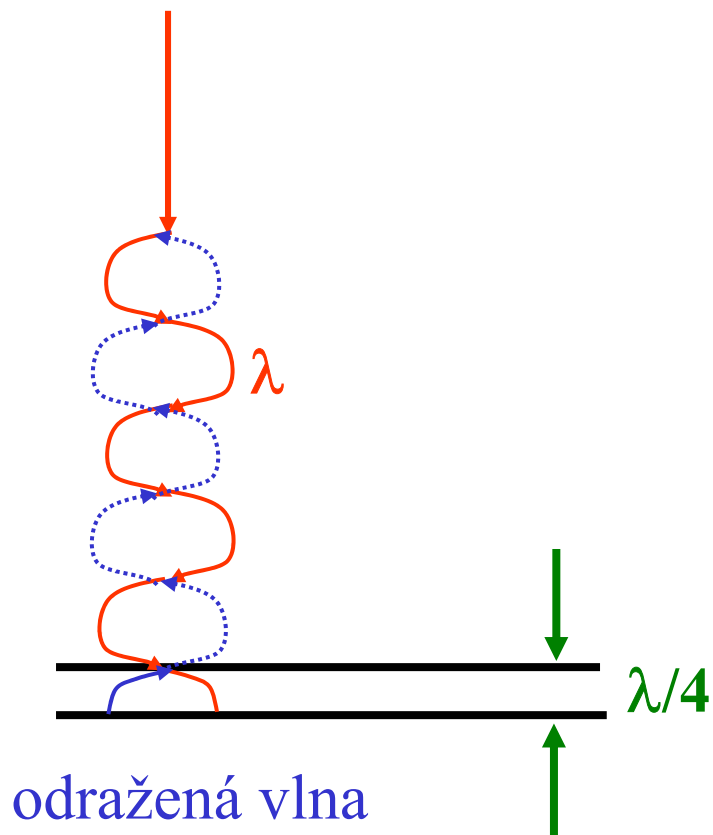
Vertical Cavity Surface Emitting Laser

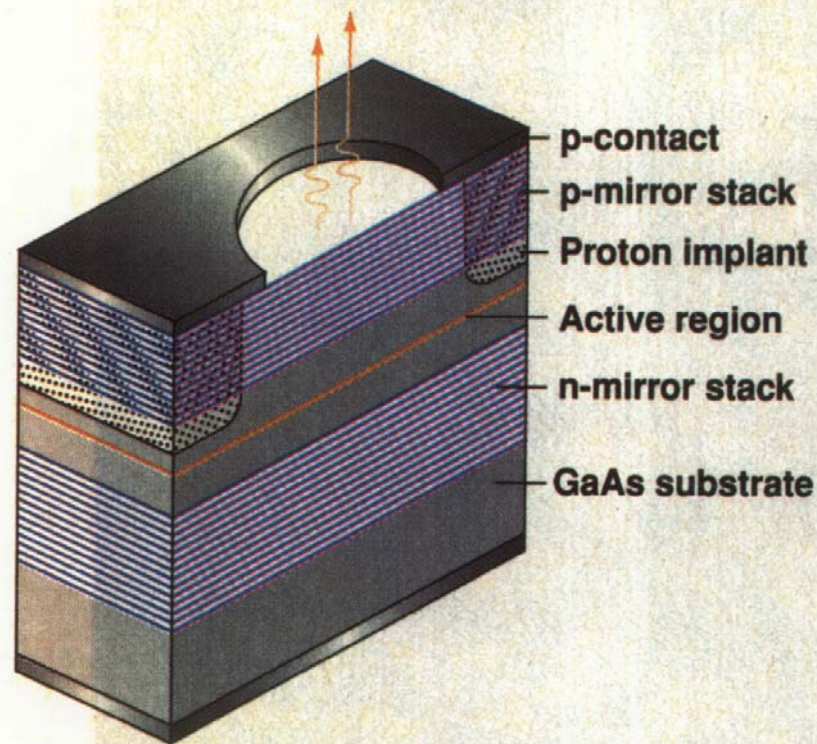
1. VCSELs may require ~ 50 epitaxial layers for the semitransparent mirrors that form the vertical optical cavity. (Source: Honeywell)

Distributed Bragg Reflector

dopadající vlna

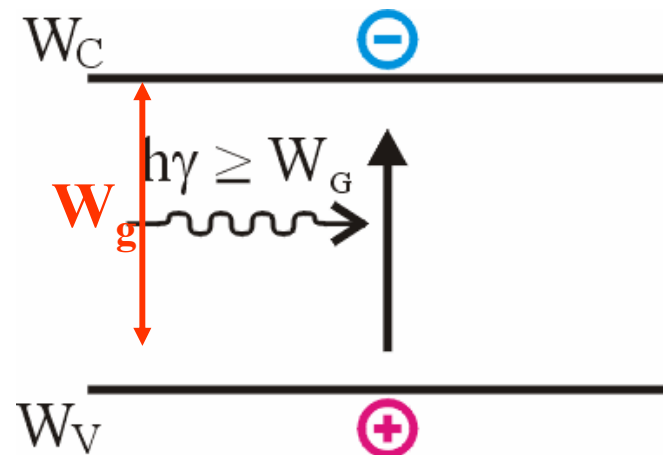
Vertical Cavity Surface Emitting Laser

vlna s vlnovou délkou $\lambda/4$
rovnou tloušťce vrstvy
se odrazí v protifázi

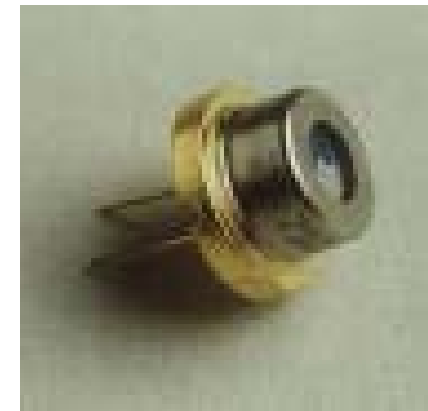

Detektory záření - fotodioda

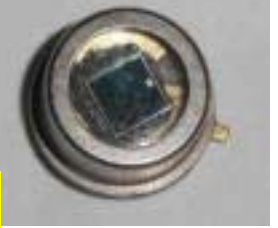

absorpce

a)

Detektory záření - fotodioda

Záření o energii $h \cdot \nu > W_g$ je absorbováno v OPN

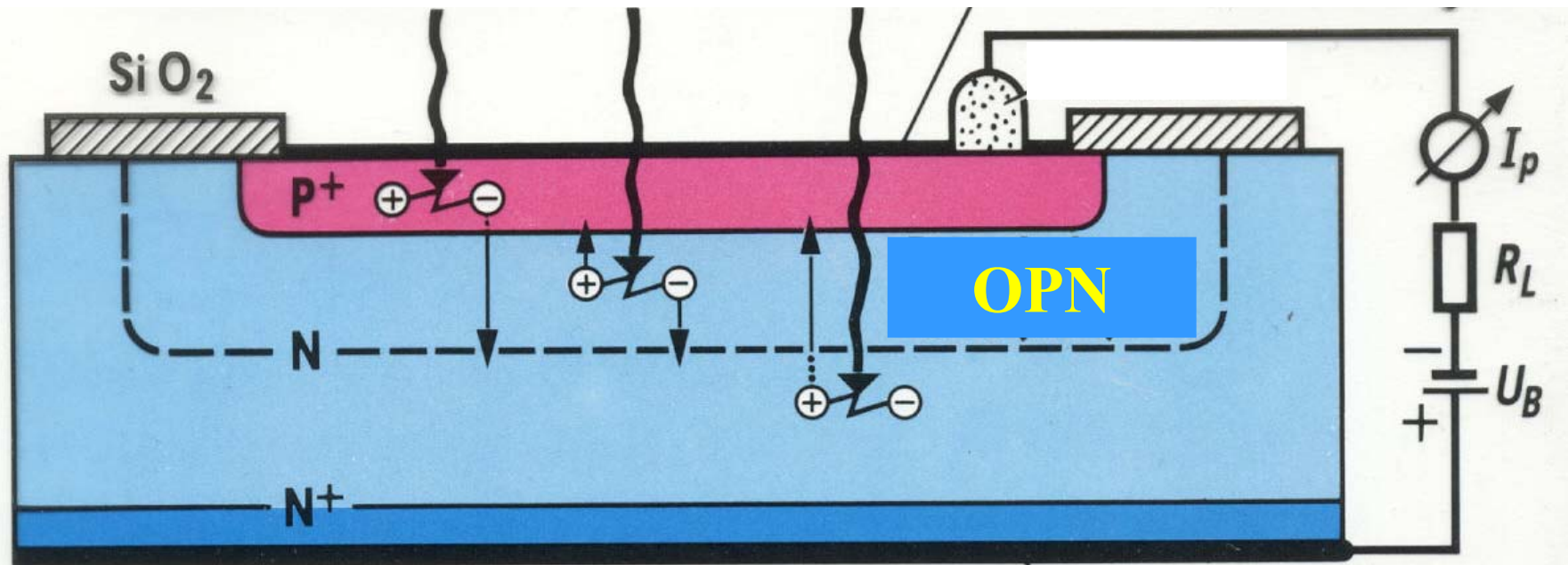

OPN svým elektrickým polem separuje elektrony a díry

⇒ VZNIKÁ FOTOPROUD

závěrný směr

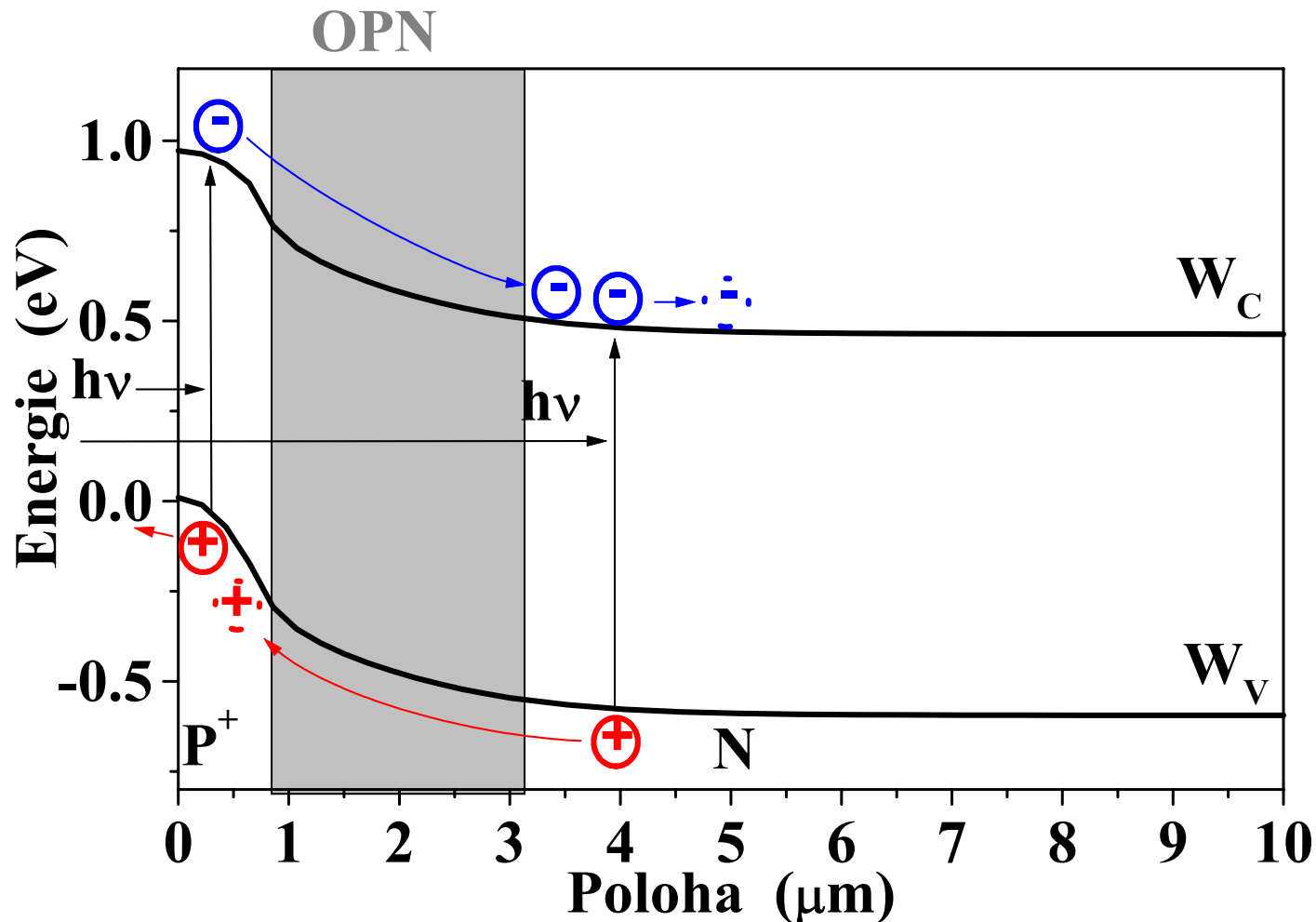
foton foton foton

Detektory záření - fotodioda

Záření absorbováno v OPN s velkou intenzitou elektrického pole.

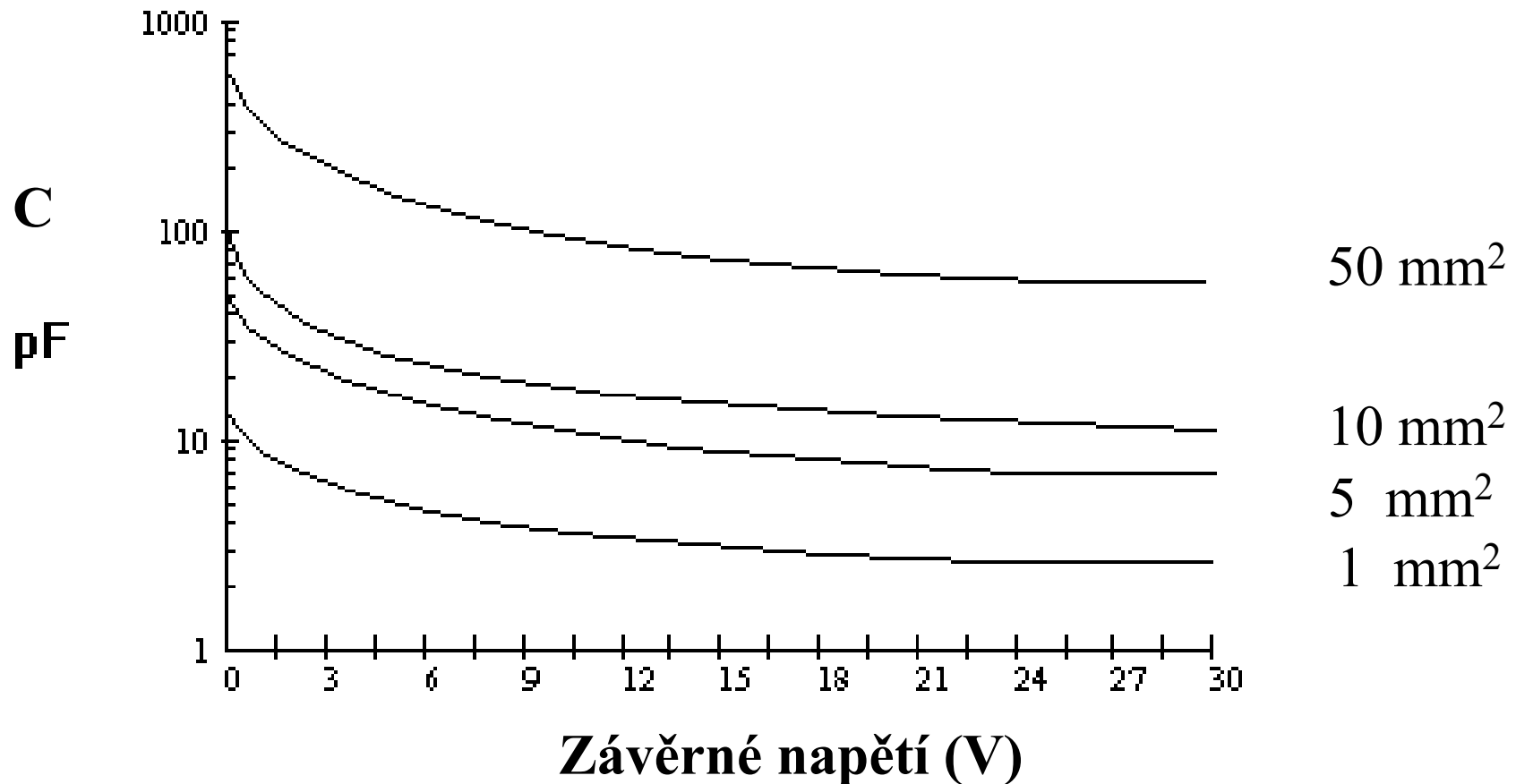
OPN je široká $\Rightarrow$ parazitní kapacita je malá $\Rightarrow$ odezva je rychlá

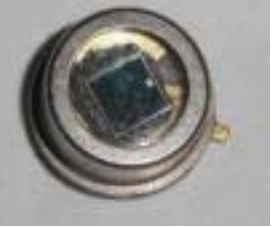
Fotodioda

OPN je široká $\Rightarrow$ parazitní kapacita je malá $\Rightarrow$ odezva je rychlá

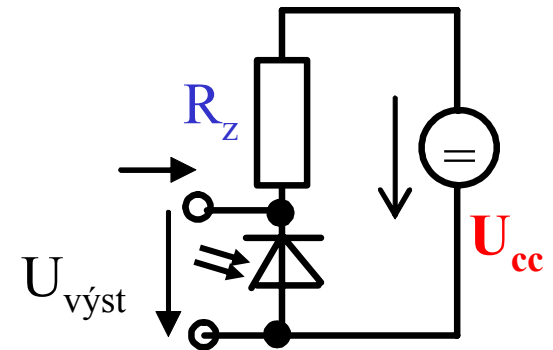
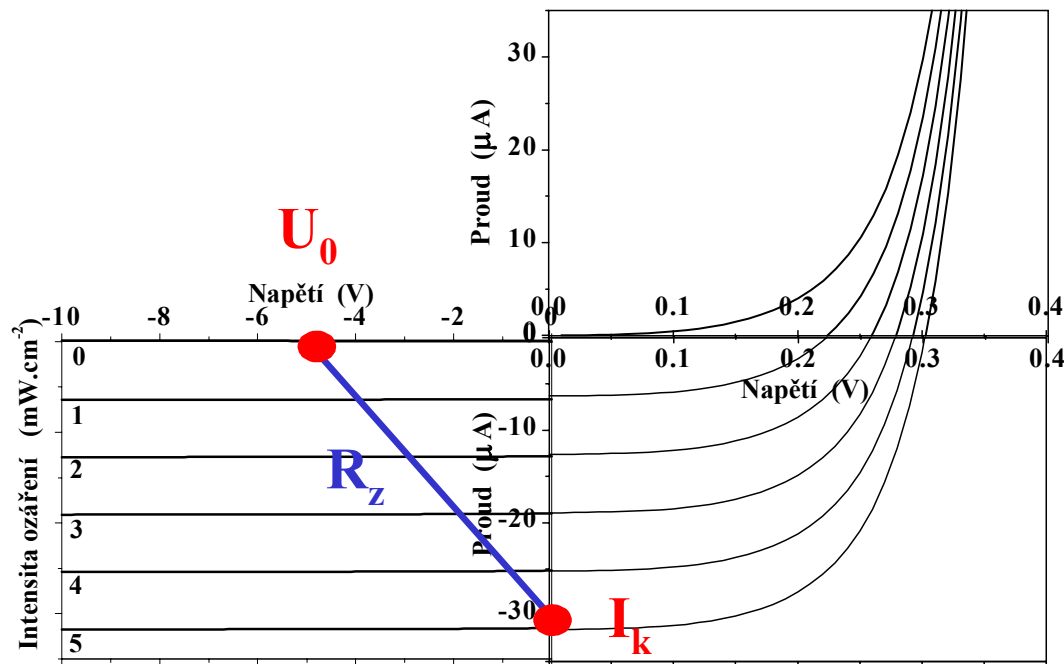
Parazitní kapacita klesá s rostoucím $U_R \Rightarrow$ rychlost odezvy roste

Fotodioda - fotovodivostní režim

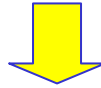
Se změnou intenzity dopadajícího záření se mění napětí $U_{\text{výst}}$ na fotodiodě.

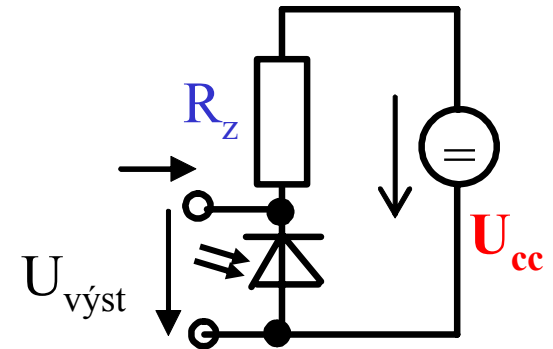
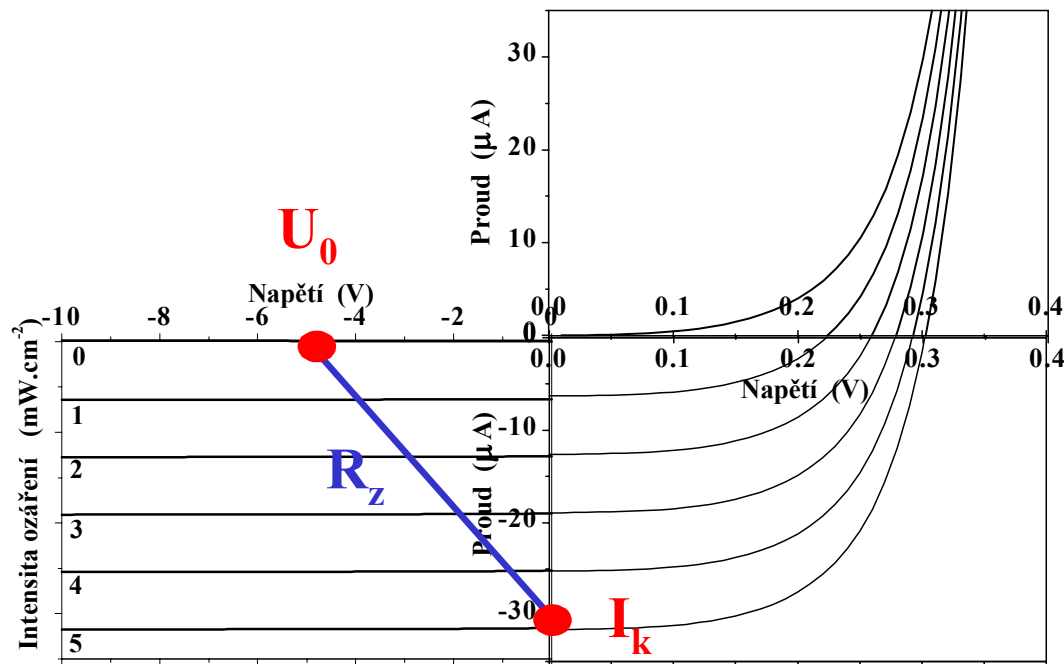
Fotodioda - fotovodivostní režim

Fotodioda zapojena jako spotřebič $\Rightarrow$ zdroj napětí + R_z

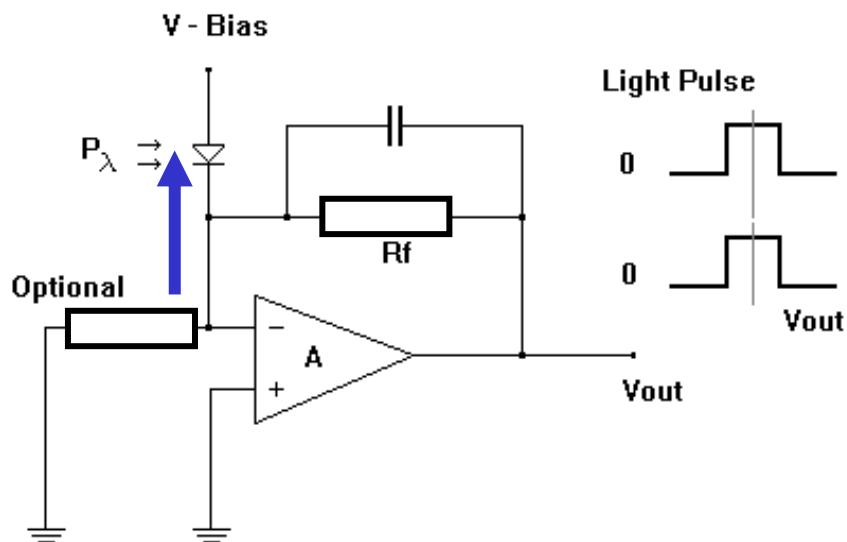

Zdroj napětí $\Rightarrow$ existuje proud za tmy $\Rightarrow$ menší citlivost

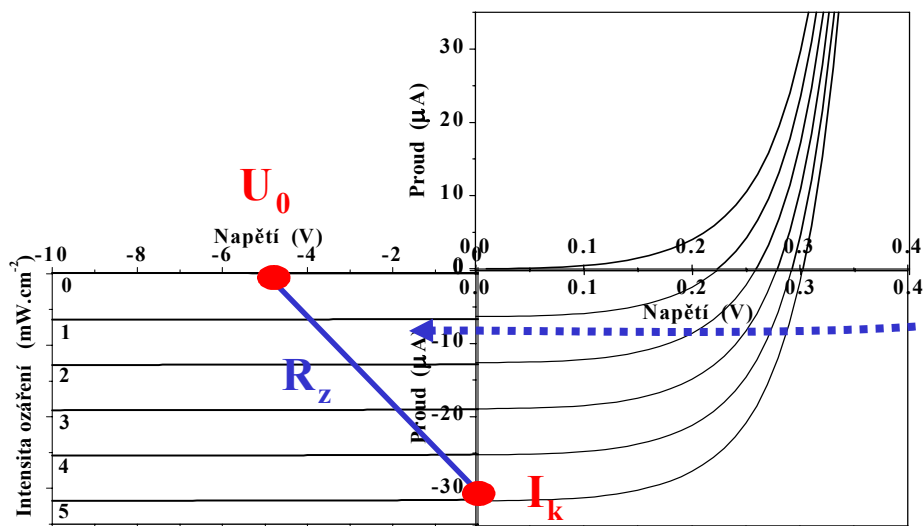
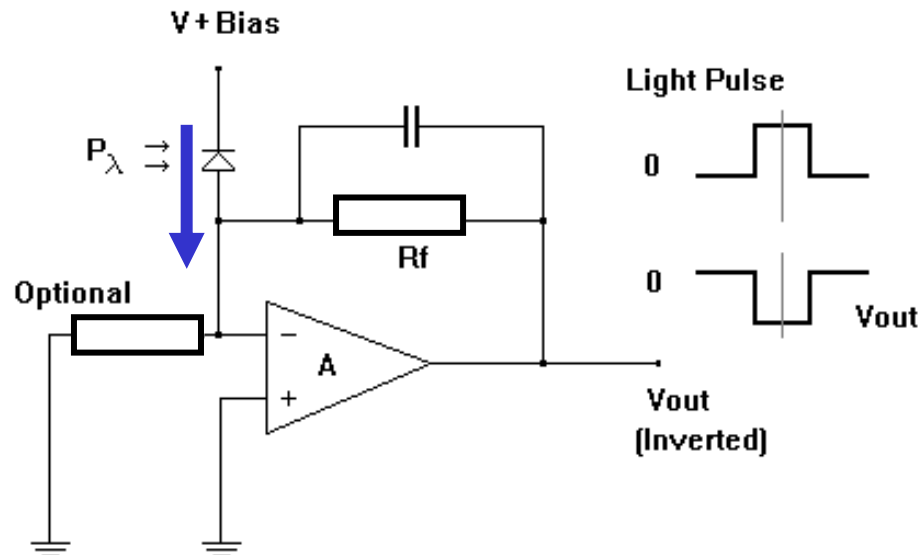

Fotovodivostní režim - zapojení

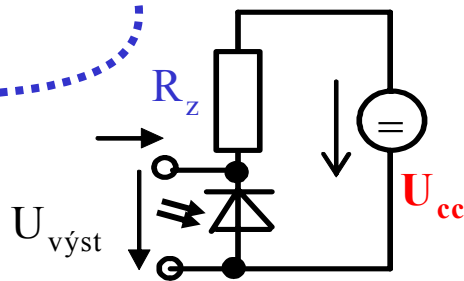
Negative Bias Circuit

Positive Bias Circuit

Fotodioda se chová jako zdroj proudu závislý na osvětlení

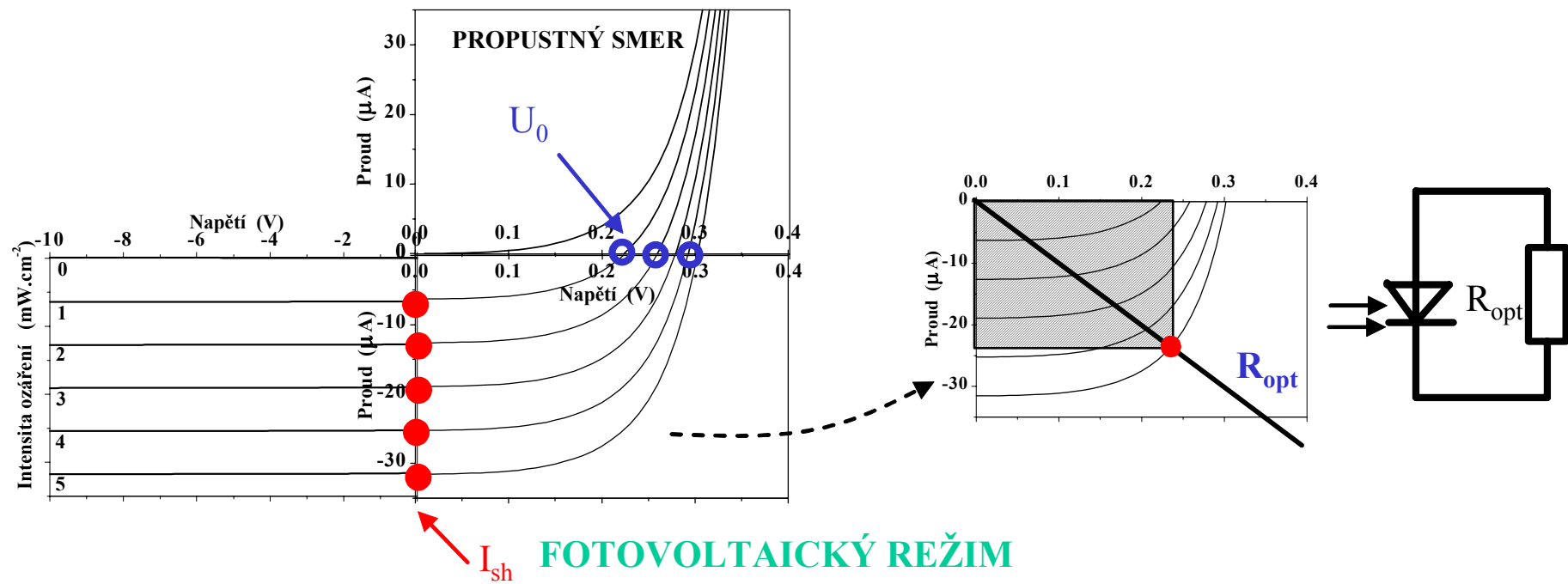

Fotovoltaický režim – 4.kvadrant

1. Fotodioda se chová jako zdroj $\Rightarrow$ sluneční články.

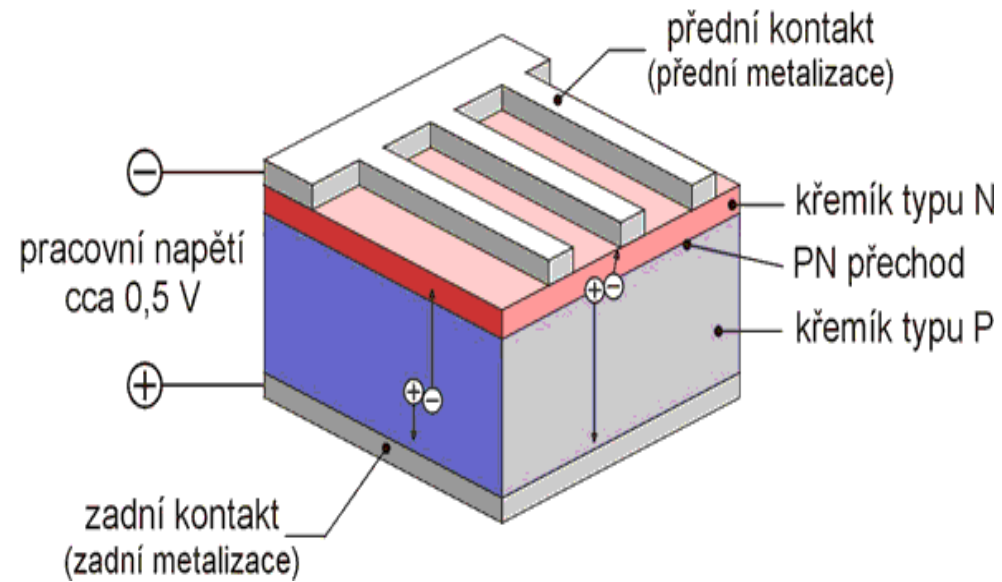

2. V obvodu není zapojen žádný zdroj
 $\Rightarrow$ za tmy neteče proud!
 $\Rightarrow$ vhodné pro měření nízkých intenzit záření.

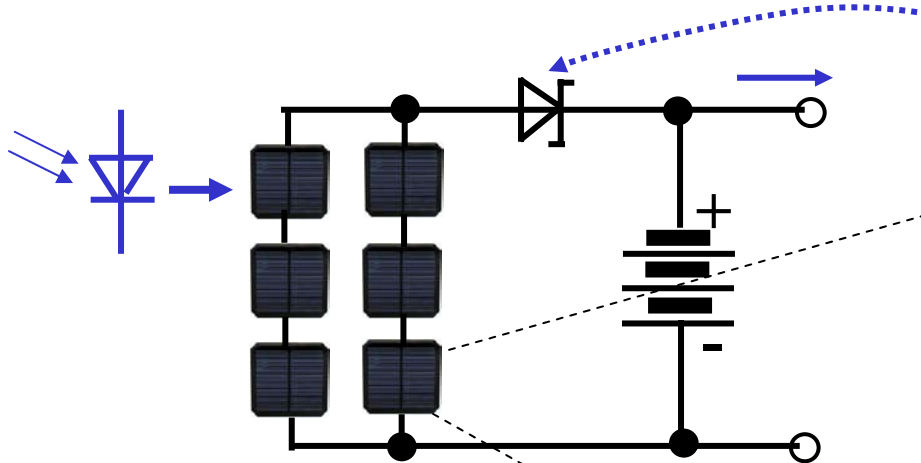
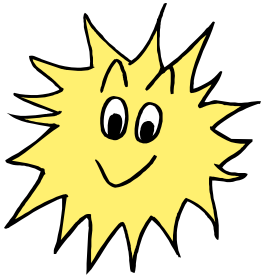

Schéma slunečního článku

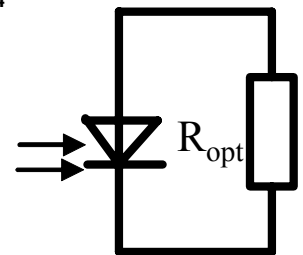
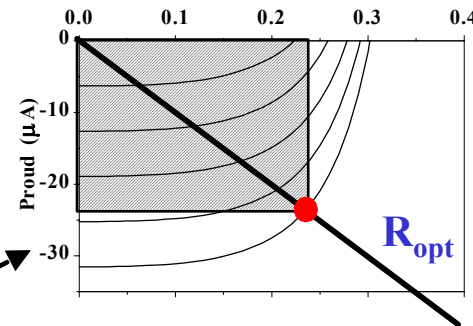
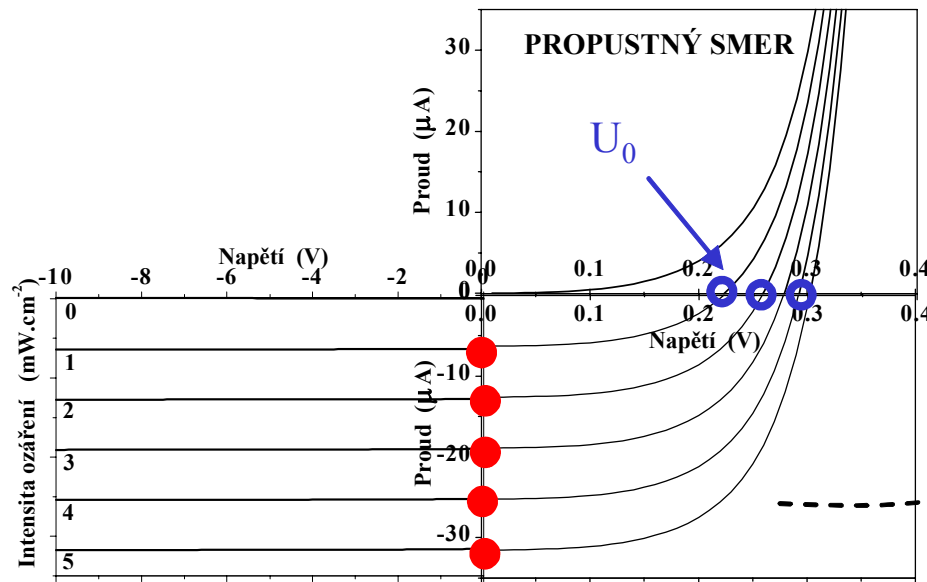

Fotovoltaický režim – sluneční článek

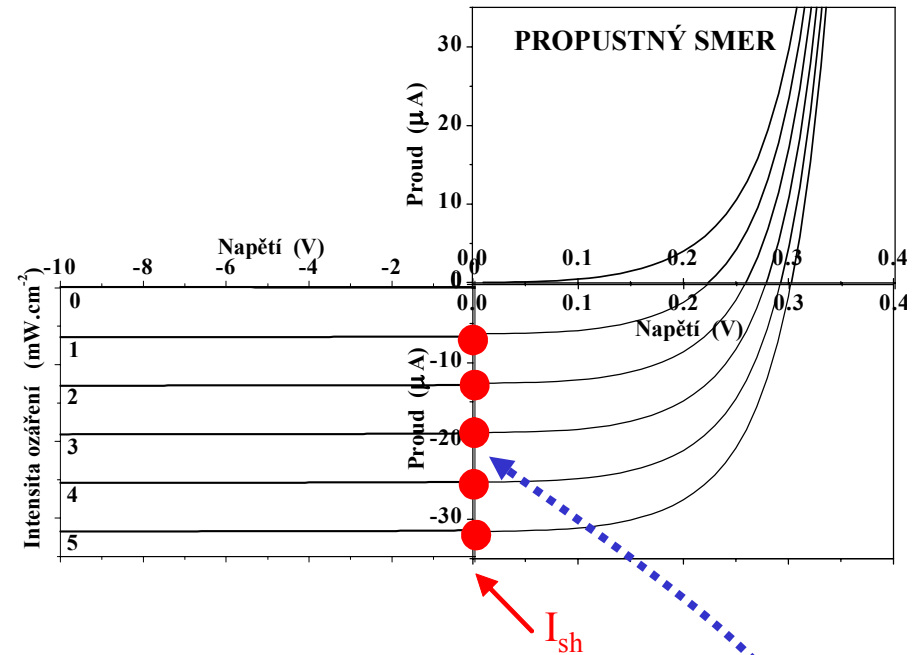
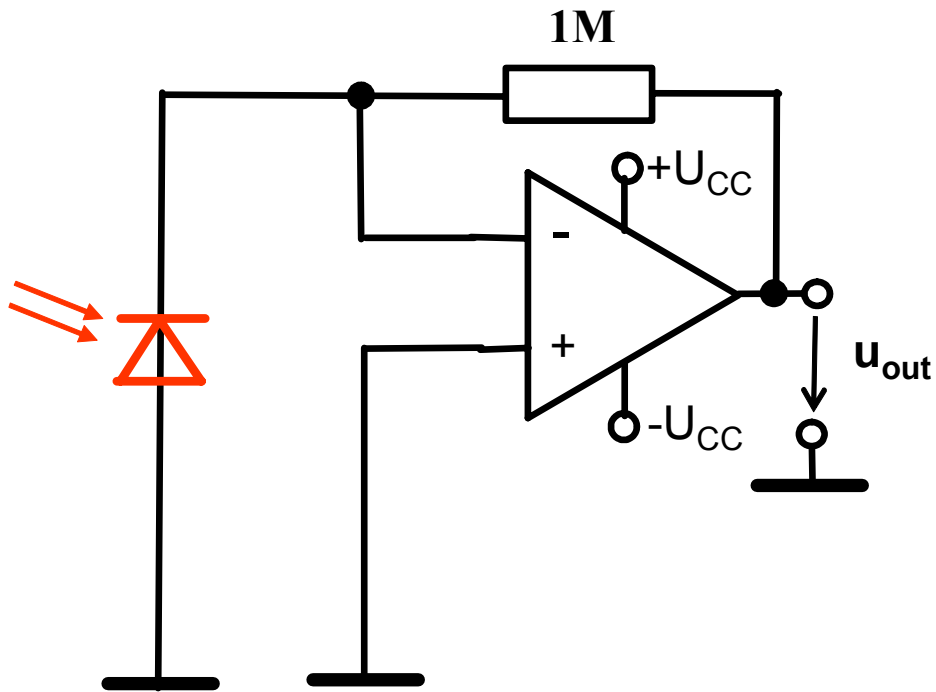

dioda brání vybíjení baterie

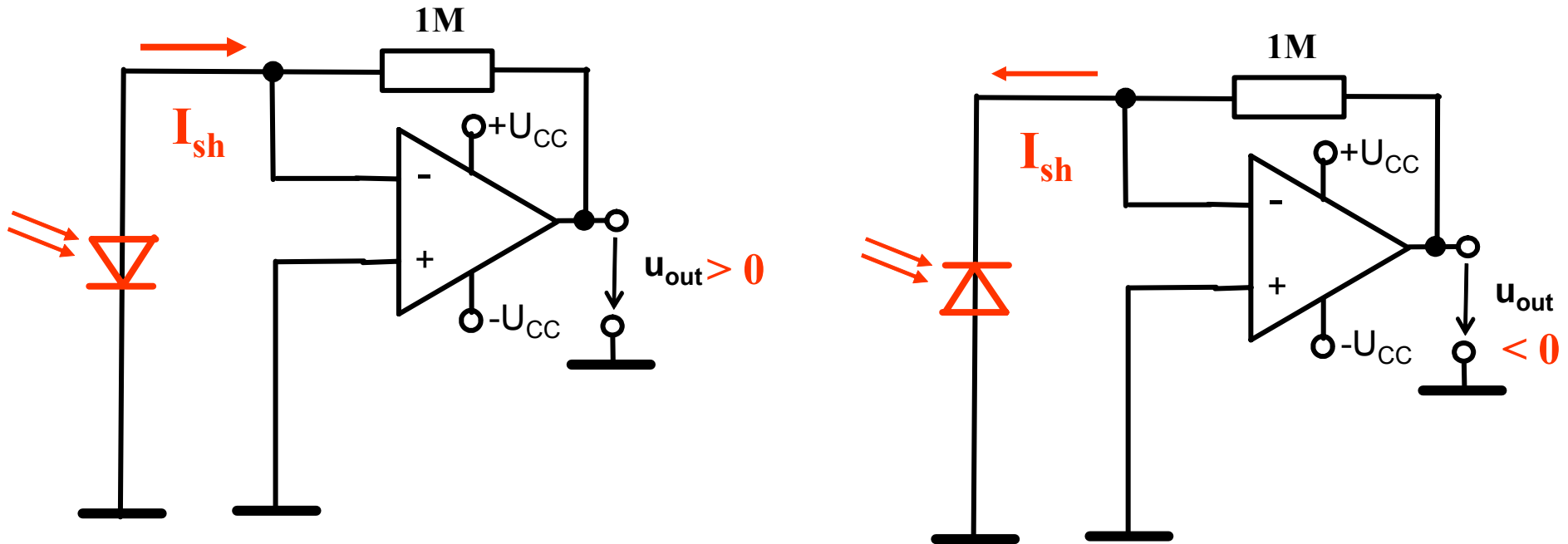
FOTOVOLTAICKÝ REŽIM

Fotovoltaický režim - transimpedanční zapojení

Mezi vstupy operačního zesilovače je nulové napětí
⇒ dioda pracuje do zkratu (I_{sh})
⇒ **lineární** závislost $u_{out} = f(\text{fotoproud})$

Fotovoltaický režim - transimpedanční zapojení

Fotodioda se chová jako zdroj proudu I_{sh} .

OZ (zapojen jako převodník proud-napětí) konverguje I_{sh} na napětí U_{out}
 $\Rightarrow$ Transimpedanční zapojení

Na výstupu je napětí $U_{out} = 1V$ na $1 \mu A$ ftoproudu I_{sh} .

Fotovodivostní vs. fotovoltaický režim

Fotovodivostní režim:

použijeme, pokud
je prioritou maximální rychlost

Fotovoltaický režim:

použijeme, pokud
je prioritou nízký šum
nebo energetická účinnost